

نکاتی

* تنگناها و محدودیتهائی که ابرقدرتهای جهانی از نظر سیاسی، اقتصادی و نظامی برای جمهوری اسلامی به وجود آورده‌اند همه مسئولین و دست‌اندرکاران را به این نتیجه می‌رساند که باید خلاءهای ناشی از محدودیتهای فوق را با استفاده از امکانات موجود خصوصاً استعدادها و خلاقیت‌های مردم مسلمان کشورمان پر نمود.

چند پیرامون:

* جوهره مردمی و حرکت‌های بسیجی در جهادسازندگی امری تازه و نو نیست بلکه این جوهره از ابتدای تشکیل این نهاد همراه و همزاد با آن بوده است.

اهمیت مشارکت همگانی

مردم در سازندگی روستاها

* امام امت در پیام خویش جهت تشکیل جهادسازندگی محوریت و اتکا اصلی را به مشارکت و بسیج تمامی اقشار مردم دارند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع انسانی

انقلاب اسلامی در مبارزه با استکبار جهانی در شرایطی قرار گرفته است که تنها راه نجات را پس از اتکال به قدرت الهی در توجه به نیروهای عظیم مردمی که مومن و مقاوم به حمایتش برخاسته‌اند می‌داند. تنگناها و محدودیت‌هایی که ابر قدرتهای جهانی از نظر سیاسی، اقتصادی و نظامی برای جمهوری اسلامی بوجود آورده‌اند همه مسئولین و دست اندرکاران اداره انقلاب را به این نتیجه می‌رساند که باید خلا‌های ناشی از محدودیت‌های فوق را با استفاده از امکانات موجود و خصوصا استعدادها و خلاقیت‌های مردم مسلمان کشورمان پر نمود. این نتیجه از ابتدای پیروزی انقلاب در تمامی عرصه‌های سیاسی، اقتصادی و نظامی تجربه شده و تجلی پرشکوه این تجربه بسیار موفق را در حضور گسترده نیروهای بسیجی و کسب پیروزیهایی چشمگیر بقوای نجاوژگر در جبهه جنگ بوضوح مشاهده می‌کنیم.

امروز جبهه نبرد اقتصادی که از ابتدای پیروزی از عرصه‌های مبارزه با استکبار بوده بصورتی جدی و سرنوشت ساز درآمده است. بروز مشکلات بسیار سیاسی، اجتماعی ناشی از ساخت اقتصادی موروث از نظام پیشین، جریانات خلیج فارس و احتمال بسته شدن تنگه هرمز و در نتیجه قطع عمده صدور نفت و پیامدهای دیگر همه حکایت از لزوم پرداختن به جبهه اقتصادی بعنوان یک نبرد سرنوشت ساز می‌کند. جبهه‌ای که باید آنرا جبهه سازندگی نام نهاد و با تکیه بر نیروهای مردم و استفاده از کیفیت‌های نهفته در آنها پایه‌های بسیج سازندگی را در این جبهه استوار نمود.

جهاد سازندگی با اهتمام به لزوم پرداختن به سازندگی و نبرد اقتصادی بنیانگذار این حرکت مقدس یعنی بسیج و بکارگیری نیروهای مردمی در جبهه سازندگی و احیا روستاهای کشور که بمنوان محور توسعه اقتصادی و استقلال مطرح است، می‌باشد.

ضرورت بسیج مردم در سازندگی

جوهره مردمی و حرکتهای بسیجی در جهاد سازندگی امری تازه و نو نیست بلکه این جوهره از ابتدای تشکیل این نهاد همراه و همزاد آن بوده است. اصولا تشکیل نهادی نوپس از انقلاب و سپردن وظایفی انقلابی از جانب امام و وظایفی که جهت انجام هر یک از آنها وزارتخانه‌ها و تشکیلات

سنتی قبل از انقلاب موجود بوده خود حکایت از ضرورت پیدایش حرکتی مردمی و همگانی و به مفهوم مشخصتر بسیجی در سازندگی خرابیها می‌کرد. با عنایتا به فرمان امام امت بمناسبت شروع حرکت جهاد سازندگی این معنی را بخوبی در می‌یابیم. در این پیام امام عزیزمان جنبش سازندگی را با محوریت و اتکا به مشارکت و بسیج تمامی اقشار مردم می‌دانند:

«ما باید به همت ملت خرابیها را ترمیم کنیم. ناچاریم که به ملت متوجه بشویم برای سازندگی، برای اینکه ترمیم کنیم این خرابیها را که در طول مدت حکومت جاگر در مملکت ما حاصل شده است و بس. محمد... ملت ما راجع به

سازندگی این مهیا بودن خودشان را اعلام کرده‌اند. دانشجویان عزیز، متخصصین، مهندسين و بازاریان، کشاورز و همه قشرهای ملت ما و طلب برای این است که ایرانی که بطور مخروبه به دست ما آمده است بسازید.»

و در قسمتی دیگر از همین پیام بر ضرورت شرکت مردم در این نهضت تاکید می‌فرمایند:

«برای مرحله ثانی که مرحله سازندگی است ما دستمان را پیش ملت دراز می‌کنیم و از ملت می‌خواهیم که همه در این نهضت شرکت کنند و همه دست برادری به هم بدهند و این سازندگی و جهاد سازندگی را شروع کنند.»

امام امت در بیانات فوق بسیج مردم و مشارکت همگانی را در سازندگی مملکت و خصوصا روستاها یک ضرورت و اصل اساسی بیان فرموده و اقشار مختلف مردم را برای انجام این ضرورت دعوت می‌نمایند.

ضرورت بسیج همگانی ملت در سازندگی روستاها آنگاه جنبه حیاتی برای کشور پیدامی‌کند که به نقش روستاها بعنوان محور توسعه اقتصادی جمهوری اسلامی توجه عمیقتری گردد. امروزه

دیگر بر هیچ کس پوشیده نیست که بسیاری از مشکلات اجتماعی و بحرانهای اقتصادی ریشه در تحولات اجتماعی، اقتصادی روستاها دارد. یافت و کیفیت جغرافیائی و خصوصیات زیستی کشور مردم ما به شکلی است که اصولا روستا و کشاورزی نقش اصولی و محوری را در اقتصاد بازی می‌کند. چنانچه حضرت امام نیز به این معنی اشاره می‌فرمایند: «ایران کشوری است که باید کشاورزی آن اساس همه کارها باشد.» لذا

احیا و بازسازی روستاها که در رأس آن باروری کشاورزی است تاثیر کلی در مجموعه اقتصاد این کشور خواهد داشت. با توجه به نکته بسیار مهم فوق‌الذکر، روشن می‌شود که باید با سحر کتی انقلابی همانگونه که انقلاب را در مرحله اول خود به نتیجه رسانید و امروزه جنگ تحمیلی را با اتکاء به همین حرکت به پیروزی نهائی هدایت می‌کنند، برای سازندگی روستاها و احیا کشاورزی نیز

بپاخاست و زمینه‌های حضور مردم در روستاها و فعالیت و کار مداوم و جدی آنها را آماده ساخت و این از رسالت‌های جهاد سازندگی خصوصا و سایر نهادها و وزارتخانه‌های ذیربط عموما می‌باشد. از طرف رسالت انقلاب اسلامی مبنی بر رفع استضعاف از توده‌های مستضعف مردم (که روستائیان از اهم مصداق این مردمند) مارا به حرکت جدی در جهت رفع محرومیت‌های فرهنگی و سیاسی و اقتصادی روستائیان رهنمون می‌سازد.

ریشه کن سازی فقر، جهل و فشارهای مختلف از بیکر روستاها و روستائیان محروم از اهداف اصلی انقلاب اسلامی می‌باشد و اگر خدای نخواستہ جمهوری اسلامی در این راه توفیق کامل نیابد، نتوانسته است بطور کامل رسالت‌های قرآنی و اسلامی خود را محقق گرداند. و این توفیق از گذرگاه بسیج تمام نیروها و امکانات مردم و مهاجرت از شهرها به روستاها جهت سازندگی

امکان پذیر است.

بالاخره شرایط سیاسی کنونی انقلاب اسلامی، فشارهای اقتصادی ابرقدرتها که کنترل بازارهای جهانی، کشاورزی صنعت و کلا اقتصاد را بدست دارند، نیز تحمیل جنگ از سوی ایادی استکبار جهانی به عاملیت صدام نوکر سرسپرده استعمار و حضور بخش مهمی از نیروهای سازنده و امکانات در جبهه‌ها مسائل کنونی خلیج و احتمال وسعت جبهه نبرد در آبهای خلیج فارس و بسته شدن تنگه هرمز که قطعاً بحرانهای شدیدی برای اقتصاد جهان و فروش نفت ایران که عمده‌ترین محل تامین ارز جمهوری اسلامی است را بدنبال دارد همه و همه ما را به یک واقعیت مسلم واقف می‌سازد. به این واقعیت که باید برای سازندگی کشور و تامین حداقل نیازهای کشاورزی و غذایی جهت ایستادگی در مقابل استکبار، باید اتکا خود را بر امکانات وارداتی، ابزارها و ماشینهای بزرگ و صنعتی که طبعاً راه‌اندازی و بهره‌برداری از آنها نیاز به کمکهای خارجی دارد و نیز بودجه‌های هنگفت و سرمایه کلان و ارزهای نفتی به حداقل رسانید و به امکانات و ابزار ساده و سنتی، نیروهای گسترده مردم و فکرهای اسلامی متکی بر خود متوجه شد و با امکانات داخل کشور بسوی نبرد در جبهه اقتصادی شتافت.

اهداف حرکت بسیج در جهاد

چنانچه در اساسنامه جهاد سازندگی نیز به روشنی آمده است از اصول و اهداف پایه‌ای حرکت جهاد، بسیج میباشد این موضوع در فصل «اهداف» اساسنامه جهاد بدین صورت ذکر شده است:

«ج- بسیج اقشار مردم جهت سازندگی روستاها و فراهم کردن امکان تلاش برای نیروهای مومن و ایثارگر جامعه و رشد و تکامل آنها». گنجاندن این بند در بخش اهداف اساسنامه جهاد سازندگی بدین معنی است که بسیج یک حرکت محدود و در حیطه یک تشکیلات مشخص و واحد خاص در جهاد نمی‌باشد بلکه تمام تشکیلات جهاد، مجموعه برنامه‌ها و تنظیم امکانات و بودجه جهاد سازندگی باید در جهت تحقق هدف مذکور یعنی بسیج برای سازندگی روستاها باشد. پس هدف دراز مدت و اساسی حرکت بسیج مردم، سازندگی و احیا روستاها می‌باشد. اینکه عنوان دراز مدت را در اولویت هدف سازندگی جهت بسیج مردم و امکانات مردمی قید نمودیم از آن جهت است که چون جهاد از نقش اساسی در جنگ تحمیلی برخوردار است، لذا تا زمانی که رزمندگان ما به فتح و پیروزی نهائی دست نیافته‌اند لازم است که حرکت جنگ و پشتیبانی رزمندگان اسلام از اهداف بسیج جهاد قرار گیرد و چنانچه در اساسنامه جهاد سازندگی نیز مسئله مشارکت جهاد در مسائل حساس و ضروری از جمله جنگ

*** بافت و کیفیت جغرافیائی و خصوصیات زیستی کشور و مردم ما به شکلی است که اصولاً روستا و کشاورزی نقش اصلی و محوری را در اقتصاد کشور بازی می‌کند.**
*** امام خمینی: «ایران کشوری است که باید کشاورزی آن اساس همه کارها باشد.»**

*** ریشه‌کن ساختن فقر، جهل و فشارهای مختلف از پیکر روستاها و روستائیان از اهداف اصلی انقلاب اسلامی می‌باشد و این توفیق از گذرگاه بسیج تمام نیروها و امکانات مردم و مهاجرت از شهرها به روستاها جهت سازندگی امکان پذیر است.**

که امروز اصلی‌ترین مسئله انقلاب است آمده است:

«۹- شرکت فعال در موارد حساس و ضروری از قبیل جنگ (در چهار چوب ضوابطی که شورایی دفاع تعیین خواهد کرد) و عملیات امدادی سیل زلزله در سراسر کشور با استمداد از مردم و ضمن هماهنگی با ارگانهای ذیربط و روشن است که انجام مأموریتات فوق بدون بسیج همه امکانات و نیروهای مردمی امکان‌پذیر نخواهد بود و جنگ تحمیلی بارزترین شاهد بر این مدعاست. البته این هدف امروز بعلت اصلی بودن جنگ از اولویت برخوردار است و لذا سیاستها و برنامه‌های حرکت بسیج در جهاد باید با توجه به این مسئله تنظیم و تهیه شود. هدف سوم در حرکت بسیج بروز خلاقیت‌های مردم و رشد و تکامل آنهاست. ایجاد حرکت بسیج در جامعه موجب

پیدایش میدان آماده‌ای برای بروز خلاقیت‌های مردمی و رشد آنها می‌باشد. ایجاد این میدان موجب فعلیت یافتن قوه ابتکار و اختراع جوانان مومن و مبتکر ایرانی شده و تخصصهای خود کفا رشدی افزوده پیدامی‌نماید. و این خنود حرکتی است در جهت قطع وابستگیهای تکنولوژی به کشورهای صنعتی و ابرقدرتهای جهانی. در رژیم سابق بعلت عدم امکان بروز قوه ابتکار و سرکوب نمودن فکرهای خود کفا، کشور عملاً در روندی وابسته از نظر تکنولوژی سیر می‌نمود و این موضوع با توجهی به حضور گسترده متخصصین خارجی و

مستشاران نظامی و اداری در تمام ارکان کشور مشاهده می‌شود. در اساسنامه جهاد سازندگی نیز این مسئله از اهداف حرکت بسیج شمرده شده است:

«ج- بسیج اقشار مردم جهت سازندگی روستاها و فراهم کردن امکان تلاش برای نیروهای مومن و ایثارگر جامعه و رشد و تکامل آنها». بالاخره آخرین هدفی که در ایجاد حرکت بسیج در جهاد مدنظر می‌باشد تأثیر این حرکت بر حیات و ادامه فعالیت خود تشکیلات جهاد است. جهاد سازندگی و اصولاً کلیه ارگانهای انقلابی مثل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از ابتدای تشکیل خود بعلت حضور مردم در فعالیتهای خود ماهیت انقلابی خود را حفظ نموده و خود را از غلطیدن به سرنوشتی که دستگاههای اداری قبل از انقلاب بدلیل دوری از مردم دچار آن بودند، حفظ کردند. مشخص است اگر مثلاً نیروهای بسیج مستضعفین را از تشکیلات سپاه جدا نمائیم، سپاه در درازمدت به غیر از ارگانی نظامی جدای از حضور مردم نخواهد بود. امروز که جهاد سازندگی بدلیل ضرورت‌های قانونی شکل وزارتخانه شدن را برای خود پذیرفته است، باید اهتمام بیشتری به حضور گسترده و سازماندهی شده مردم در تشکیلات خود داشته باشد و این مهم از طریق ایجاد حرکت بسیج به مطلوبترین شکل امکان‌پذیر است.

*** زمینه‌های فعالیت نیروهای بسیجی در جهاد اولاً پشتیبانی رزمندگان اسلام در ابعاد رزمی، تدارکاتی و تبلیغاتی و نیز بازسازی روستاهای مناطق جنگ‌زده و ثانیاً کمک به تولید بیشتر محصولات کشاورزی، مبارزه با بیسوادی، تامین بهداشت و درمان و فعالیتهای عمرانی نظیر راهسازی، آبرسانی و... در روستاها می‌باشد.**

*** بر اساس آنچه در اساسنامه جهاد سازندگی آمده: «بسیج اقشار مردم جهت سازندگی» از اصول و اهداف حرکت جهاد می‌باشد.**

زمینه‌های کاری نیروهای بسیجی

مسئله‌ای که بحث پیرامون آن شایان توجه بسیاری است مسئله زمینه‌های فعالیت نیروهای مردمی در حرکت بسیج جهاد می‌باشد. و اساساً لازمه طرح و تبلیغ مسئله بسیج جهاد در جامعه مشخص بودن زمینه‌های کاری این نیروها و ایجاد مقدمات جهت بکارگیری این نیروهاست. لازم است که در رابطه با زمینه‌های کاری نیروهای بسیج فعالیت فکری و برنامه‌های مؤثر در خود جهاد صورت گیرد. بطور کلی زمینه‌های اصلی فعالیت این نیروها در شرایط کنونی و آینده در روستاها و جنگ است. پشتیبانی رزمندگان اسلام در ابعاد رزمی، تدارکاتی و تبلیغاتی و نیز بازسازی روستاهای مناطق جنگ‌زده که به یک اعتبار در جنگ و به اعتباری در سازندگی روستاها می‌گنجد، یک زمینه فعالیت و کار در روستا که ابعاد بسیاری دارد زمینه دوم فعالیت نیروهای بسیجی است. فعالیت نیروهای متخصص و ساده مردم در امر کشاورزی، زراعت و آب که نقش محوری در کشاورزی دارد نیز مبارزه با بیسوادی در روستاها که بخش مهمی از فعالیت نیروهای سوادآموز را بخود اختصاص خواهد داد، فعالیت‌های بهداشتی و درمانی و همچنین

*** بسیج یک حرکت محدود و در حیطه یک تشکیلات مشخص و واحد خاص در جهاد نمی‌باشد، بلکه تمام تشکیلات جهاد، مجموعه برنامه‌ها و تنظیم بودجه و امکانات باید در جهت تحقق هدف مذکور یعنی بسیج برای سازندگی روستاها باشد.**

*** امروز با توجه به اصلی بودن مسئله جنگ سیاستها و برنامه‌ها حرکت بسیج در جهاد باید با در نظر داشتن این مسئله تنظیم گردد.**

فعالیت‌های عمرانی از قبیل آبرسانی، راهسازی و... همه از زمینه‌هایی است که نیروهای بسیجی می‌توانند در روستاها انجام دهند. البته ایجاد این زمینه‌های کاری محتاج به بررسی و برنامه‌ریزیهای حساب شده به شیوه بسیجی می‌باشد. منظور از شیوه بسیجی آن است که سمت‌گیری طرحهای بسوئی باشد که از حداقل نیاز به سرمایه‌های بزرگ و ماشین‌آلات پیچیده برخوردار و بیشتر با اتکا بر نیروهای مردمی (اعم از متخصص و ساده) و ابزارهای سنتی و خود کفا و ماشین‌هایی که بهر حال بهره‌برداری از آن مستلزم نیاز به خارج نباشد، تهیه وقایل اجرا باشد. مسئله مهمی که در رابطه با زمینه‌های فعالیت نیروهای بسیجی باید تذکر داد این است که تنظیم زمینه‌های مختلف کارهای اجرایی ونحوه مشارکت نیروهای بسیجی در کارها باید باتوجه به مجموعه شرایط موجود کشور صورت پذیرد. همانگونه که ذکر شد روستا و جنگ دوزمین اصلی فعالیت نیروهای بسیجی است ولی چگونگی مشارکت نیروها در هر یک از این زمینه‌ها تابع شرایط خاصی است که کشور با آنها روبرو است. مسلماً سازندگی روستاها اهداف درازمدت بسیج محور اصلی است اما امروز که جنگ بعنوان مشکل اصلی انقلاب مطرح است طبعاً در کوتاه‌مدت نمی‌توان بسیج سازندگی و مشارکت مردم و رفتن به روستاها را به صورتی مطرح نمود که جنگ را تحت الشعاع خود قرار دهد. طرح مسئله بصورت فوق‌الذکر طبعاً برهجوم نیروها به جبهه و گسیل امکانات بسوی رزمندگان و نیز تمرکز ذهنی جامعه در رابطه با جنگ اثر خواهد گذاشت. لذا در کوتاه‌مدت ضمن پرداختن به ایجاد زمینه‌های کار در روستا و تهیه مقدمات بکارگیری نیروهای مردمی در سازندگی باید به زمینه کاری جنگ نیروهای بسیج جهاد پرداخت واز جهت انگیزه‌سازی و کار اجرایی پشتیبانی و بازسازی مناطق جنگی را در اولویت و محوریت قرار داد. البته ذکر مطلب فوق بدین معنی نیست که تازمانی که جنگ مسئله اصلی است ابتدا در مسائل اجرایی سازندگی روستاها نباید وارد شد، بلکه مهم این است که جنگ از اصلیت و محوریت تنزل ننموده و طرح و تبلیغ بسیج برای سازندگی به هیچ نحوی بر مسئله جنگ اثر نگذارد و این مقصود با تنظیم سیاستها و برنامه‌های مناسب امکان پذیر می‌باشد.

انشاء... در مقالات بعدی جزئیات برنامه‌های بسیج و خطوط اجرایی و نیز آثار مترتب بر بسیج جهاد سازندگی را مفصلاً شرح و توضیح خواهیم داد.

